

1. Obiekt 23/1

KOŚCIÓŁ PARAFIALNY P.W. ŚW.STANISŁAWA BPA

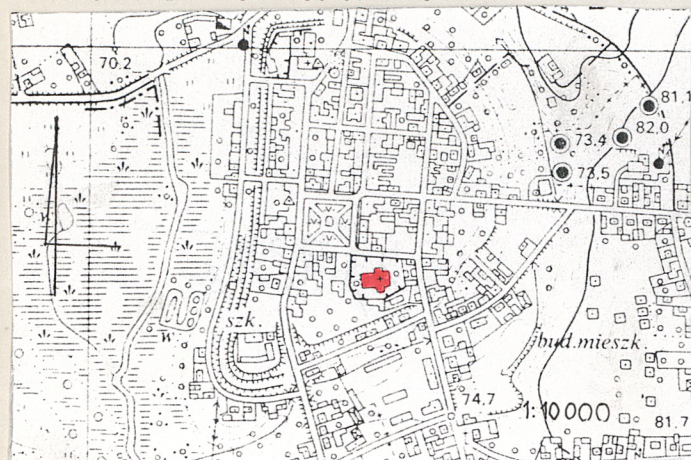
2. Czas powstania

1332 r. i XV w.
powiększony

3. Miejscowość

BRZEŚĆ KUJAWSKI

11. Zdjęcia, plan sytuacyjny, rzuty

widok z pn-zach.

4. Adres

Pl.Łokietka 13
87-880 Brześć Kujawski
nr hipoteczny KW 28 998

5. Przynależność administracyjna

województwo włocławskie
gmina Brześć Kujawski pow. WŁOCŁAWEK

6. Poprzednie nazwy miejscowości

7. Przynależność administracyjna
przed 1.VI.1975

województwo bydgoskie

powiat włocławski

8. Właściciel i jego adres

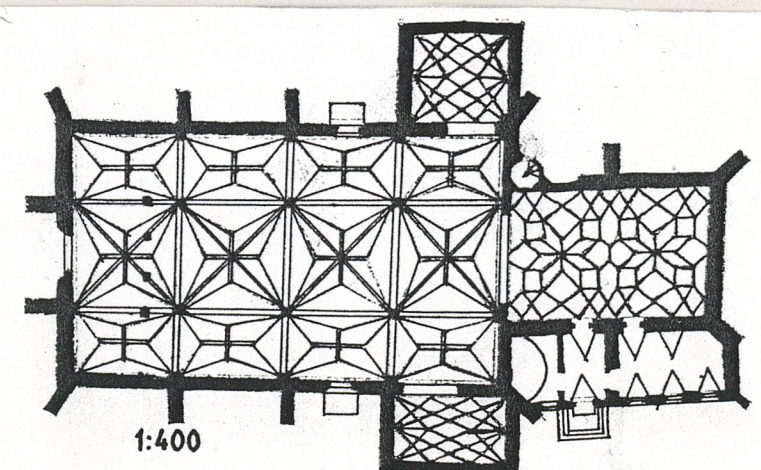
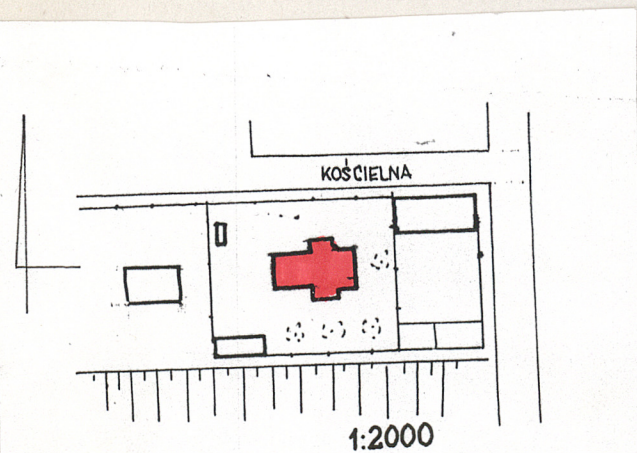
Parafia Rzymsko-Katolicka
p.w.Św.Stanisława Biskupa
w Brześć Kujawskim
Pl.Łokietka 13

9. Użytkownik i jego adres

J.W.

10. Rejestr zabytków

Nr 16/265/A data 20.03.1981
29.04.1927

autor zdjęć Joanna Wasilewska-Nalepka

data wykonania 01.10.1996 r.

miejsce przechowywania negatywów archiwum fot.PSOZ we Włocławku

12. Autorzy, historia obiektu, określenia stylu.

Istniejąca ~~scenografia~~ wzniesiona ok. 1332 r. na miejscu pierwotnych kościołów, pierwszego drewnianego i drugiego murowanego z 1240 r. wzniesionego z fundacji Kazimierza I, księcia Kujawskiego. Obecny powiększony w XV w. Spalony w 1556 i odbudowany. Ponownie spalony przez Szwedów w 1657 r. Gruntowna odbudowa miała miejsce dopiero w 1710 r. staraniem Tomasza Niemiery, archidiacona Włocławskiego. Wówczas to poddano kościół częściowej barokizacji m.in. dodano układ dwunawowy ze słupami dźwigającymi drewniany strop. W 1806 r. zamknięto kościół z powodu zagrożenia budowlanego, a w 1812 r. użytkowany przez wojska francuskie jako magazyn. Budowla w l. 1819-30 została gruntownie odnowiona staraniem miejscowego proboszcza Benedykta Cynka. Ponownie odnawiany w 1867 staraniem Ignacego Płszczycy, miejscowego wikariusza. W poł. XIX w. prawdopodobnie rozebrano kaplice (potwierdzone istnienie kaplicy południowej). W 1908 r. rozpoczęcie regotyzacji wg projektu architekta Tomasza Pajzderskiego, z inicjatywy Stanisława Kulińskiego, miejscowego proboszcza. Prace obejmowały dobudowę aneksu od południa z nową zakrystią, składzikiem i kruchtą, zrekonstruowano czteroprzęsłowy korpus, obie kaplice, obramienia okien i fryz, zaprojektowano neogotyckie drzwi w szczycie zachodnim, zaś szczyt wschodni częściowo zrekonstruowano. Gotycki. Orientowany.

13. Opis (sytuacja, materiał i konstrukcja, rzut, bryła, elewacje, dach, wnętrze, wyposażenie, instalacje)

sytuacja : kościół usytuowany na wygradzonej działce w południowej części Rynku (Pl. Władysława Łokietka), w sąsiedztwie niska zabudowa miejska, od strony zachodniej plebania, w północno-zachodniej części działki wolnostojąca, drewniana dzwonnica, w północnej kapliczka Matki Boskiej.

materiał i konstrukcja : ściany murowane z cegły ceramicznej pełnej na zaprawie wapiennej o wątku gotyckim, z użyciem cegły zendrówki - glazurowanej; wieża dachowa wieszarowa; dach kryty blachą oraz dachówką ceramiczną, marsylką, w prezbiterium sklepienie gwiazdziste, żebra ceglane spływające na ozdobne wsporniki, w kaplicach sieciowe, żebra ceglane, w zakrystii i składziku kolebkowe z lunetami, w nawach gwiazdziste z żebrami spływającymi na czterolistne filary, które z wiązkami słupów o profilowanych kapitelach; posadzki - płyty kamienne; okna : - w kaplicach ostrołukowe, biforialne, podługce w ceglanym wypełnieniu, w którym okrągłe okienko, - w korpusie wysokie, ostrołukowe, witrażowe z poprzecznymi szprosami, - w zakrystii i składziku niższe ostrołukowe, gomułkowe, - w prezbiterium od południa skrócone od dołu, ostrołukowe, ostrołukowe, witrażowe, od północy analogiczne jak w korpusie, - w szczytach wschodnim i zachodnim małe prostokątne, wąskie okienka; drzwi : - fasadzie zachodniej w ostrołukowym, wielouskokowym portalu, którego zewnętrzna archiwolta ujęta u góry ceglanymi czołgankami, ze wspornikami u podstawy, dwuskrzydłowe, drewniane z neogotyckimi ozdobnymi okuciami i maswerkowym nadświetlem, - w elewacji północnej korpusu dwuskrzydłowe, drewniane, z bogato zdobionymi w formie wici roślinnej okuciami, z maswerkowym nadświetlem, - do zakrystii jednoskrzydłowe, analogicznie zdobione jak frontowe, - do wieżyczki zamknięte prosto, wąskie drewniane; schody w wieżyce ceglane, kręcone.

rzut : na planie krzyża, korpus trójnawowy, halowy, czteroprzęsłowy, prezbiterium wydzielone, o osi lekko odchylonej od korpusu, nieznacznie węższe od nawy głównej, dwuprzęsłowe, zamknięte prosto, z prostokątną przybudówką od południa z 1908 r. mieszczącą zakrystię, składzik i kruchtę, od strony północnej w narożniku między korpusem, a prezbiterium cylindryczna wieżyczka komunikacyjna, przy czwartym przęśle korpusu, od strony wschodniej para kaplic, jedna od północy na planie kwadratu, druga od południa na planie prostokąta.

c.d. załącznik nr 1

14. Kubatura ok. 5500 m ³	15. Powierzchnia użytkowa ok. 470 m ²	16. Przeznaczenie pierwotne sakralne	17. Użytkowanie obecne sakralne
18. Prace budowlane i konserwatorskie, ich przebieg i dokumentacja 1963 r. - bieżące prace remontowe (tynkowanie) 1974 r. - montaż instalacji grzewczej 1978 r. - naprawa murów, sterczyn, remont kaplicy 1991 r. - wymiana pokrycia dachu z dachówki na blachę		19. Stan zachowania (fundamenty, ściany zewnętrzne, ściany wewnętrzne, sklepienia, stropy , konstrukcje dachowe, pokrycie dachu, wyposażenie i instalacje) dobry	
20. Najpilniejsze postulaty konserwatorskie			

21. Akta archiwalne (rodzaj akt, numer i miejsce przechowywania)

22. Bibliografia

1. Borucki M., Ziemia Kujawska ..., Włocławek, 1882 r.
2. Frycz J., Restauracja i konserwacja zabytków architektury w Polsce w l.1795-1918, Warszawa, 1978 r.
3. Głębowicz B., Monografia Brześcia Kujawskiego, Włocławek 1935 r.
4. Katalog Zabytków Sztuki w Polsce, t.XI, z.18, s.109, Warszawa, 1982 r.
5. Leszczyńska R., Działalność konserwatorska Juliana Makarewicza (w) Ochrona Zabytków, XXI, 1968 r.
6. Słownik Geograficzny Królestwa Polskiego, I-XVI, Warszawa 1880-1902 r.

23. Źródła ikonograficzne i fotografie (rodzaj, miejsce przechowywania, sygnatury)

24. Uwagi różne

25. Wypełnił

Joanna Wasińska-Nalepka
15.10.1996 r.

26. Sprawdził

27. Załączniki: - nr 1 - c.d. rubryki 13
- nr 2,3,4 - fotografie

1. Miejscowość B R Z E S C K U J A W S K I	2. Obiekt (nazwa jak w karcie) KOŚCIÓŁ PARAFIALNY P.W. ŚW. STANISŁAWA BPA	3. Zawartość wkładki (nazwa obiektu lub materiału uzupełniającego) c.d. rubryki 13
---	---	---

c.d. rubryki 13 - opis

bryła : zwarta, strzelista, z wysokimi szczytami, rozbita poprzez różnicę wysokości.

elewacje : **elewacja zachodnia** trzykondygnacyjowa, w pierwszej kondygnacji pośrodku portal z drzwiami, osie boczne bez otworów, wydzielone jednouskokowymi szkarpami kończącymi się w drugiej kondygnacji, która trzyosiowa, na osiach półkoliście zamknięte, tynkowane blendy, między pierwszą, a drugą kondygnacją prosty gzyms okapowy, trzecią kondygnację stanowi szczyt wnekowy wypełniony ośmioma, tynkowanymi, dwudzielnymi blendami, w których dekoracja maswerkowa i rombowa w cegle, fasada ujęta dwuuskokowymi szkarpami z tynkową blendą u góry, szkarpy zwieńczone sterczynami, również sterczyny wieńczą dwie wypełnione rombami lizeny, flankujące cztery środkowe blendy szczytu; **elewacja północna**: sześciosiowa, dwie pierwsze osie w ścianie prezbiterium z dwoma ostrołukowymi oknami, pierwsze, pod którym odcinek tynkowego fryzu opaskowego zamurowane do wysokości 1/3, okna wydzielone szkarpa, za drugą osią wmurowana w naroże prezbiterium i nawy, cylindryczna wieżyczka z wejściem i niewielkimi otworami, zakończona wysokim ostrosłupem, ze sterczyną zwieńczoną fryzem, przy wieżyczce wmurowana szkarpa, następna wysoka przy ścianie kaplicy, która na osi trzeciej, ściana północna kaplicy z ostrołukowym oknem, w którym pseudobiforium, i zwieńczona schodkowo-sterczynowym szczytem, między sterczynami parzyste blendy, nad którymi trójkątne wimpergi, pod blendami podokienne fryzy rombowe, w ścianę kaplicy od strony zachodniej wmurowana szkarpa, nad kaplicą skrócone okno ostatniego przesła korpusu, trzy ostatnie osie w ścianie korpusu z wysokimi ostrołukowymi oknami, osie wydzielone szkarpami, na osi czwartej drzwi, korpus wieńczy fryz rombowy, ceglano-tynkowy; **elewacja wschodnia**: dwuosiowa, oś pierwszą stanowi ściana wschodnia zakrystii, z niską narożną szkarpa, kolejna oś to opięta szkarpami ściana prezbiterium z zamurowanym oknem, na którym krucyfiks, powyżej szczyt kostkowy z lizenami przechodzącymi w sterczyny i maswerkowymi, tynkowanymi blendami, za prezbiterium szczyt wschodni korpusu, trójkąty podzielony kątowymi lizenami, przechodzącymi w sterczyny, w szczycie dwa okna zamknięte odcinkowo; **elewacja południo-**

Wkładkę założył: Joanna Wasińska-Nalepka, 15.10.1996 r.
(imię, nazwisko, data)

Miejsce przechowywania negatywów: .....

wa. ośmioosiowa, pierwsze cztery osie w ścianie korpusu, na czwartej kaplica, analogicznie opracowana jak korpus i kaplica od strony północnej, cztery ostatnie osie w ścianie aneksu południowego, na piątej wejście do zakrystii, pozostałe z oknami, nad aneksem, dwie w ścianie prezbiterium ze skróconymi oknami i fragmentem szkarpy.

dach : dwuspadowe, nad zakrystią pulpitowe

wnętrze: tęcza i arkady międzynawowe z gurtami zamknięte łukiem ostrym, chór murowany z 1908 r. wsparty na filarowych arkadach z których środkowe ostrołukowe, skrajne zamknięte półkoliście

wyposażenie : polichromia z 1925-7 wyk. Julian Makarewicz; witraże z 1908-11 wg proj. Konrada krzyżanowskiego , ołtarz główny z 1917 wyk. rzeźbiarz St.Pawlak; Plaskorzeźba Pokłonu Trzech Króli, późnogotycka (pierwotnie część środkowa ołtarza skrzydłowego, wiązana z toruńskim warsztatem Mistrza Tryptyku św. Wolfganga)

instalacje : elektryczna, wodociągowa, CO., na zewnątrz rynny i rury spustowe.

1. Miejscowość

BRZEŚĆKUJ.

2. Obiekt (nazwa jak w karcie)

KOŚCIÓŁ PARAF PW ŚW STANISŁA-
WA BPA

3. Zawartość wkładki (nazwa obiektu lub materiału uzupełniającego)

fotografie

1. portal zach.

2. szczyt zach

3. elewacja pd

4. - " - pn -prezbiterium

5. - " - pn

Joanna Wasińska- Nalepka

Wkładkę założył: _____
(imię, nazwisko, data)Miejsce przechowywania negatywów: _____
archiwum PSOZ- Włocławek

3.

4.

5.

1. Miejscowość BRZEŚĆ KUJAWSKI ISTANISŁAWA	2. Obiekt (nazwa jak w karcie) KOŚCIÓŁ PARAF PW ŚW. BPA
--	--

3. Zawartość wkładki (nazwa obiektu lub materiału uzupełniającego)
fotografie

- 6. elewacja pd-zach
- 7. - " - pd-zakrystia
- 8. kaplica pn
- 9. szczyt wsch.
- 10. elewacja pn
- 11. - " - wsch.

6.

7.

Wkładkę założył: Joanna Wasimśka - Nalepka
(imię, nazwisko, data)

Miejsce przechowywania negatywów: archiw. P202-4-odr.

8.

11.

9.

10.

1. Miejscowość

B R Z E Ś Ć KUJAWSKI

2. Obiekt (nazwa jak w karcie)

KOŚCIÓŁ PARAF. ŚW. STANISŁAWA BPA

3. Zawartość wkładki (nazwa obiektu lub materiału uzupełniającego)

fotografie

12. fragm. elewacji pn
13. kaplica pd

12.

13.

Wkładkę założył: JOANNA Wasińska -Nalepka

(imię, nazwisko, data)

Miejsce przechowywania negatywów: archiwum PSOZ-Włocławek